

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора наук з фізичного виховання та спорту,
доцента Сушко Руслани Олександрівни
на дисертаційну роботу Петрушевського Євгена Івановича
«Розвиток гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Актуальність дисертаційної роботи. Гандбол належить до командних спортивних ігор, уособлює видовищність, психологічну напругу боротьби, різноманітність техніко-тактичних дій, потребує від спортсменів високого рівня фізичної підготовленості. Агресивний захист і результативність ефектних атак захоплюють увагу відданих вболівальників. В недалекому минулому українська школа гандболу належала до флагманів цього виду спорту, а незабутні прізвища провідних спортсменів яскравими літерами чемпіонів вписані у світову історію.

Сучасні тенденції глобалізації спорту (міграція гравців різної вікової категорії, комерціалізація, професіоналізація і політизація змагань, загальна інформатизація спортивної спільноти), удосконалення офіційних правил гри, особливості вимог до індивідуальної майстерності, фізичної підготовленості, психологічної готовності до вирішення складних стратегічних завдань на спортивному майданчику потребують вивчення і нових підходів до підготовки спортсменів з урахуванням зазначених чинників.

Для оптимізації підготовки вертикалі гравців у гандболі від дитячо-юнацького до професійного і олімпійського спорту обґрунтовано потребу з'ясування сучасного стану розвитку гандболу, вивчення сучасних процесів впливу і пошук організаційно-управлінських шляхів

удосконалення рівня підготовленості спортсменів у гандболі з метою гідної конкуренції на міжнародному рівні. З огляду на зазначене, дисертаційне дослідження «Розвиток гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту» є актуальним та характеризується високою практичною значущістю.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота виконана на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.20 «Удосконалення змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у спортивних іграх» (номер державної реєстрації 0116U001628).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційну роботу викладено на 228 сторінках загального тексту. Вона складається з анотацій (українською і англійською мовами), вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел (307), шести додатків. Робота ілюстрована 16 таблицями і 20 рисунками. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які адекватні тематиці наукового дослідження. Разом із висновками і практичними рекомендаціями структурні компоненти дослідження складають грамотно побудовану та логічно завершену структуру наукової роботи. Використаний комплекс методів є відповідним проблематиці дослідження і сучасним вимогам до кваліфікаційних робіт рівня дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт (01 – Освіта / Педагогіка).

Характеристика основних положень роботи. Структура дисертаційної роботи містить анотацію, вступ, п'ять розділів, практичні

рекомендації, висновки, список використаних літературних джерел (307 джерел, 75 з яких – іноземні), додатки.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну, практичну значущість дослідження, охарактеризовано особистий внесок дисертанта в наукові роботи, які виконані у співавторстві, відображено апробацію матеріалів дисертації на науково-практичних конференціях.

Так, у **першому розділі** дисертації «Актуальні питання розвитку гандболу у світовій практиці» автором висвітлено загальні питання глобалізації спорту та її вплив на функціонування системи організації та управління сучасного гандболу, охарактеризовано проблеми розвитку гандболу в умовах глобалізації спортивного ринку, представлено ретроспективний аналіз стосовно передумов виникнення і розвитку гандболу в Україні.

Петрушевським Є.І. проаналізовано науково-методичні праці вітчизняних та іноземних науковців з зазначеними посиланнями на авторів досліджень з питань суттєвого впливу глобалізації на систему організації та управління гандболом в світі, формування регламенту змагань різного рівня, глобалізацію економіки, що значуще змінила спортивний ринок, міграцію спортсменів і тренерів, проблеми врегулювання правових відносин, особливості інформатизації, професіоналізації і комерціалізації спорту в цілому.

Другий розділ дисертаційної роботи «Методи і організація дослідження» дисертантом розкрито і конкретизовано використання сукупності методів дослідження, обґрунтовано доцільність їх застосування, подано відомості про контингент обстежених та етапи дослідження. Перелік методів дослідження, що обрані відповідно до мети та завдань роботи, застосовано системний аналіз та аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів та інформації мережі «Інтернет», історичний метод та методи порівняння та аналогії,

опитування з широким спектром використання можливостей у вигляді анкетування, бесід, експертної оцінки, методи математичної статистики, серед яких застосована описова статистика та визначення ступеня узгодженості відповідей експертів застосовувався коефіцієнт конкордації Кендалла (W), для перевірки його значущості – критерій Пірсона.

У третьому розділі «Сучасний стан та тенденції розвитку організаційно-управлінської системи гандболу на міжнародному рівні» автором дисертаційного дослідження висвітлено питання загальносвітових тенденцій функціонування гандболу, окреслено низку проблем спорту, що відповідні проблемам функціонування гандболу на європейському континенті, охарактеризовано сучасних гандбольних флагманів за рейтингом федерацій, що формують школи гандболу і посідають провідні місця за ознаками розвитку гандболу та результатами на змаганнях найвищого гатунку. Дисертантом надано узагальнену оцінку з виокремленням сильних сторін функціонування організаційно-управлінської системи гандболу у Франції і порівняльним аналізом організаційних аспектів функціонування гандболу у Німеччині.

Автором представлено структуру Європейської федерації гандболу та її діяльність у напрямку популяризації гандболу в світі, особливості комерціалізації змагань, що проходять під її егідою та розкрито перспективність і зацікавленість до проведення об'єднано з національними федераціями спортивних подій європейського і світового масштабу, що стимулює розвиток інфраструктури країни.

Четвертий розділ дисертаційної роботи Петрушевського Є. І. «Проблеми та перспективи розвитку гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту» присвячений розробці організаційно-правових напрямків функціонування гандболу в Україні під впливом глобальних чинників та обґрунтуванню стратегічних напрямів удосконалення

існуючої системи організації та управління гандболом в Україні. У розділі представлено результати досліджень стосовно підвищення ефективності змагальної діяльності гандболісток на основі вдосконалення їх мобілізаційного стану та контролю за рівнем їх психологічної підготовленості.

Автором сформовано пропозиції стосовно організації і проведення учнівських та студентських змагань через призму їх значущості у формуванні ефективної моделі розвитку українського гандболу, представлено позитивні результати експериментальної системи проведення чемпіонату України з гандболу. На основі проведених досліджень запропоновано реорганізацію системи у дитячо-юнацького спорту, що знайшло відображення у методичних рекомендаціях по міні-гандболу.

Дисертант обґрунтував ефективність алгоритму формування єдиної інформаційної політики щодо популяризації гандболу в Україні, спираючись на необхідність втілення послідовних кроків роботи у соцмережах, з засобами масової інформації, підняття рівня організації і проведення телетрансляцій.

У п'ятому розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» узагальнено результати дисертаційного дослідження, окреслено їх практичну і теоретичну значущість, висвітлено дискусійні питання. Проаналізовано і співставлено наукові дані, які отримав автор, із наявними в наукових і методичних джерелах. На підставі цього сформульовано наукові положення трьох рівнів новизни (вперше, підтверджено і доповнено).

Наукова новизна полягає в тому, що:

- уперше визначено та обґрунтовано сучасні напрями вдосконалення системи управління гандболом в Україні, що обумовлені процесами глобалізації;

- уперше обґрунтовано механізм співпраці між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, федерацією, іншими суб'єктами діяльності у гандболі, підприємствами, організаціями та установами в умовах глобалізації;

- доведено об'єктивізацію процесів глобалізації сучасного гандболу, удосконалення системи організації та підготовки гандболістів в Україні у відповідності до сучасних тенденцій розвитку виду спорту в світі;

- визначено тренди розвитку гандболу в сучасних умовах функціонування олімпійського спорту, особливості організації та управління гандболом у провідних країнах Європи (на прикладі Німеччини та Франції);

- доповнено дані про проблеми розвитку гандболу на міжнародному рівні, виникнення і розвиток гандболу в Україні в історичному та організаційному аспектах;

- доповнено розробки вітчизняних науковців у сфері організації та управління спортом в Україні у сучасних умовах;

- доповнено інноваційні підходи щодо вдосконалення підготовки кадрів у сфері фізичної культури і спорту та навчально-методичного супроводу викладання навчальних дисциплін.

Практичне значення дослідження. Основні положення дисертаційної роботи, практичні рекомендації впроваджені в діяльність центральних органів виконавчої влади сфери фізичної культури і спорту для формування механізму реорганізації системи управління гандболом в Україні, практику діяльності Федерації гандболу України, навчальний процес студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Результати роботи можуть бути використані у діяльності закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл

олімпійського резерву, дитячо-юнацьких спортивних шкіл і спортивних клубів різних форм власності, а також у закладах вищої освіти в Україні.

Результати досліджень можуть бути використані у роботі Міністерства освіти і науки України, Міністерства молоді та спорту України, Федерації гандболу України, у лекційному курсі «Теорія та методика тренерської діяльності в обраному виді спорту (гандбол)» (1-4 курс) для студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України та у інших закладах вищої освіти в Україні.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором. Основні положення дисертаційного дослідження викладені у 21-ій науковій праці, з них 9 – опубліковані в фахових виданнях України, входять до міжнародної наукометричної бази даних Scopus, 6 публікацій – апробаційного характеру. В опублікованих роботах достатньо повно викладені питання, що аналізувалися в дисертації.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації. Дисертаційне дослідження проведено на належному науковому рівні, проте окремі положення мають дискусійний характер та потребують корекції чи уточнень. У контексті викладеного вище доцільно зробити такі зауваження та пропозиції:

1. За допомогою модифікованого опитувальника (за професором О. В. Борисовою) автором з'ясовано загальні питання стосовно пріоритетних шляхів розвитку професійного спорту в країнах Європейського Союзу та України, основних проблем розвитку сучасного спорту, визначальних особливостей функціонування сучасного спорту. На нашу думку, враховуючи зазначену групу респондентів (поважних

фахівців гри у гандбол), доцільно було б запропонувати питання, які стосувалися б більш вузької спрямованості на пошук дієвих шляхів розвитку гандболу в Україні. В опитувальнику вони відсутні.

2. Питання глобалізації спорту передбачають розгляд напрямків професіоналізації, міграції і соціалізації спортсменів, комерціалізації і політизації змагань, інформатизації зацікавленої аудиторії суспільства. Відповідно теми дисертаційного дослідження ці напрямки було б доцільно розглянути на матеріалах гандболу, його розвитку та функціонування в Україні, проте автором переважно розглянута система управління спортом і, лише дотично, гандболом.

3. Дискусійним виглядає твердження автора у висновках до розділу 1 (пункт 1, стор. 52) «у світовому масштабі глобалізація гандболу практично закінчилася».

4. На нашу думку, вимагають ґрунтовних напрацювань практичні рекомендації на основі проведених досліджень, що у роботі складають 1,5 сторінки тексту та містять здебільшого стратегічний алгоритм загального управління спортом в Україні.

5. Потребує уточнення понятійний і термінологічний апарат дисертаційного дослідження. Наприклад, «система організації і управління гандболом», «тренд» тощо.

6. На нашу думку, текстова частина дисертаційної роботи дещо перенасичена інформацією стосовно регламенту змагань, вимог до організації і проведення змагань (стор. 70, 162-163), історії розвитку гандболу (стор. 45-51).

7. У четвертому розділі представлено результати психофізіологічних тестів і результати дослідження мотивації спортсменок, що не зазначено у завданнях дослідження і потребує додаткового обґрунтування їх необхідності з огляду відповідності темі дисертації.

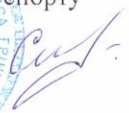
8. Підрозділи 3.2.1. і 3.2.2. за назвою передбачають розгляд і аналіз особливостей організаційно-управлінської системи гандболу у Франції і організаційних аспектів функціонування гандболу у Німеччині, проте зміст цих підрозділів, більшою мірою, розкриває структуру спорту вищих досягнень у цих країнах.

9. У другому розділі існує потреба у доповненні інформації стосовно використання зазначених методів дослідження у відповідності до їх застосування у дисертаційному дослідженні.

Висновок. На підставі вищевикладеного зроблено висновок, що за рівнем наукової новизни та практичної значущості результатів дослідження, обґрунтованості отриманих результатів, представлена наукова робота заслуговує на позитивну оцінку. Дисертація на тему «Розвиток гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту» відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167, а її автор, Петрушевський Євген Іванович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
професор кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту
Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту
Київського університету імені Бориса Грінченка

 Р. О. Сушко

